

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Obdo/23/2023
Identifikačné číslo spisu:	1715209450
Dátum vydania rozhodnutia:	25.06.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Katarína Pramuková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1715209450.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Kataríny Pramukovej a členiek senátu JUDr. Jaroslavy Fúrovej a JUDr. Andrey Sedlačkovej, v spore žalobcu: Malokarpatský stavebný podnik, s. r. o., so sídlom gen. Svobodu 15, Pezinok, IČO: 31 449 832, zastúpený JUDr. Darina Kurnavová, advokátka, so sídlom Kapitulská 5, Trnava, proti žalovaným: 1/ Eurotransfer, spol. s r.o., so sídlom Trenčianska 53, Bratislava, IČO: 31 722 261, 2/ Autoservis TT, s. r. o., so sídlom Skladová 6A, Trnava, IČO: 46 263 306, zastúpený In Medias Res, s.r.o., so sídlom Sladovnícka 13, Trnava, IČO: 36 863 351, 3/ P. Ž., narodený XX. T. XXXX, bytom L. XX, S., 4/ U. Ž., narodená XX. C. XXXX, bytom L. XX, S., žalovaní 3/ a 4/ zastúpení ius aegis s. r. o., so sídlom Nedbalova 12, Bratislava, IČO: 36 857 203, o vydanie odplaty za vecné bremeno vo výške 15 921,36 eura s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 36Cb/248/2015, o dovolaní žalovaných 2/, 3/ a 4/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 8. decembra 2022 č. k. 4Cob/113/2021-436, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 8. decembra 2022 č. k. 4Cob/113/2021-436 vo výrokoch I., IV., V., VI. a VII. a rozsudok Okresného súdu Pezinok z 11. septembra 2020 č. k. 36Cb/248/2015-278 v znení opravného uznesenia z 11. júna 2021 č. k. 36Cb/248/2015-401 vo výrokoch I., III., V. a VI. a v zrušenom rozsahu vec v r a c i a Okresnému súdu Pezinok na ďalšie konanie.

II. Dovolanie žalovaného 2/ proti výrokom II. a III. rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 8. decembra 2022 č. k. 4Cob/113/2021-436 o d m i e t a.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Pezinok (ďalej len „súd prvej inštancie“) v poradí druhým rozsudkom z 11. septembra 2020 č. k. 36Cb/248/2015-278 v znení opravného uznesenia z 11. júna 2021 č. k. 36Cb/248/2015-401 vo výroku I. uložil žalovanému 2/ zaplatiť žalobcovi sumu 2 134,59 eura s úrokom z omeškania vo výške 5,05 % ročne zo sumy 2 134,59 eura od 12. decembra 2015 do zaplatenia, vo výroku II. žalobu

voči žalovanému 2/ vo zvyšku zamietol, vo výroku III. uložil žalovanému 3/ a 4/ zaplatiť žalobcovi spoločne a nerozdielne sumu 4 596,60 eura s úrokom z omeškania vo výške 5,05 % ročne zo sumy 2 790,04 eura od 12. decembra 2015 do 31. decembra 2015 a s úrokom z omeškania vo výške 5,05 % zo sumy 4 596,60 eura od 1. januára 2016 do zaplatenia, vo výroku IV. žalobu voči žalovaným 3/ a 4/ vo zvyšku zamietol, vo výroku V. súd prvej inštancie priznal žalovanému 2/ voči žalobcovi nárok na náhradu trov súdneho konania, vo výroku VI. súd prvej inštancie priznal žalobcovi voči žalovaným 3/ a 4/ nárok na náhradu trov súdneho konania a vo výroku VII. súd prvej inštancie rozhodol, že o nároku uplatnenom žalobcom voči žalovanému 1/ a o náhrade trov súdneho konania v tejto časti bude rozhodnuté v konečnom rozsudku.

2. Z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva, že žalobca sa žalobou domáhal uloženia povinnosti pôvodného žalovaného 1/ spoločnosti TRANS TAH, s r.o., so sídlom Mladoboleslavská 1, Pezinok, IČO: 35 721 456 (ďalej len „TRANS TAH, s r.o.“), zaplatiť žalobcovi sumu 5 091,39 eura s príslušenstvom, povinnosti žalovaného 2/ zaplatiť žalobcovi sumu 5 091,39 eura s príslušenstvom, povinnosti žalovaných 3/ a 4/ zaplatiť žalobcovi spoločne a nerozdielne sumu 5 091,39 eura s príslušenstvom a povinnosti pôvodného žalovaného 5/ spoločnosti A courier s.r.o., so sídlom Ostravská 1, Trnava, IČO: 45 340 625 (ďalej len „A courier s.r.o.“), zaplatiť žalobcovi sumu 647,19 eura s príslušenstvom a priznanie náhrady trov konania. Žalobca svoj návrh odôvodnil tým, že žalobca je výlučným vlastníkom nehnuteľností nachádzajúcich sa v okrese S., obec S., kat. územie S., zapísaných na LV č. XXXX1, a to parc. č. XXXX/. o výmere 231 m2, zastavané plochy a nádvoria, parc. č. XXXX/XX o výmere 1 058 m2, zastavané plochy a nádvoria, parc. č. XXXX/XX o výmere 1 068 m2, zastavané plochy a nádvoria, parc. č. XXXX/XX o výmere 1 355 m2, zastavané plochy a nádvoria, parc. č. XXXX/XX o výmere 749 m2, zastavané plochy a nádvoria a parc. č. XXXX/XX o výmere 571 m2, zastavané plochy a nádvoria. Žalovaní sú vlastníkmí nehnuteľností, ku ktorým jedinou prístupovou cestou k jednotlivým nehnuteľnostiam je cestná komunikácia vybudovaná na nehnuteľnostiach, ktorá je vo výlučnom vlastníctve žalobcu. Žalovaní tak užívajú nehnuteľnosti, ktorých výlučným vlastníkom je žalobca, a to nehnuteľnosti nachádzajúce sa v okrese S., parc. č. XXXX/XX o výmere 1 058 m2, zastavané plochy a nádvoria, parc. č. XXXX/XX o výmere 1 068 m2, zastavané plochy a nádvoria a parc. č. XXXX/XX o výmere 571 m2, zastavané plochy a nádvoria. Žalovaní sa podľa žalobcu správajú ako riadni nájomcovia, ale protihodnotu žalobcovi neposkytujú. Znalec Ondrovič vypracoval znalecký posudok č. 113/2010, v ktorom stanovil ročné nájomné pre parcely č. XXXX/XX, XXXX/XX a XXXX/XX vo výške 11 160,19 eura. Pôvodní žalovaní 1/ až 4/ zároveň podali na Okresnom súde Trnava žalobu o zriadenie vecného bremena spočívajúceho v práve prechodu a prejazdu cez pozemky nachádzajúce sa vo výlučnom vlastníctve žalobcu. Žalovaným podľa žalobcu vzniká bezdôvodné obohatenie, keď prijímajú plnenie bez právneho dôvodu, pričom žalobca žalobou uplatnil nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za obdobie od 1. januára 2014 do 31. decembra 2015.

3. Súd prvej inštancie v poradí prvým rozsudkom z 24. októbra 2016 č. k. 36Cb/248/2015-113 žalobu v celom rozsahu zamietol a pôvodným žalovaným 1/ až 5/ priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania. Súd prvej inštancie žalobu zamietol z dôvodu, že žalovaní mali užívať stavbu - komunikácie na pozemkoch parc. č. XXXX/XX, parc. č. XXXX/XX a parc. č. XXXX/XX, a nie samotné pozemky, pričom žalobca sa v konaní domáhal vydania bezdôvodného obohatenia za užívanie pozemkov.

4. Na základe odvolania žalobcu Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) uznesením z 26. novembra 2018 č. k. 4Cob/160/2017-179 rozhodol o pokračovaní v konaní s právnym nástupcom pôvodných žalovaných 1/ a 5/ spoločnosťou Eurotransfer, spol. s r.o., so sídlom Trenčianska 53, Bratislava, IČO: 31 722 261 a uznesením z 24. januára 2019 č. k. 4Cob/160/2017-185 v poradí prvý rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Odvolací súd poukázal v odôvodnení rozhodnutia na skutočnosť, že žalobca je vlastníkom spevnených pozemkov a spevnených plôch na nich postavených a pokiaľ dochádza k užívaniu spevnených plôch tretími osobami, je s tým neoddeliteľne spojené aj využívanie pozemkov pod touto komunikáciou. Odvolací súd zároveň poukázal na skutočnosť, že predbežné opatrenie Okresného súdu Trnava z 3. júna 2010 č. k. 14C/74/2010-58 nezaložilo oprávnenie užívať vec bezodplatne. Uvedené rozhodnutie bolo podľa odvolacieho súdu rozhodnutím, ktorým vzniká vecné bremeno v zmysle § 151o zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky

zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“). Hoci o zriadení vecného bremena sa koná vo veci samej, aj plnenie uložené predbežným opatrením daného znenia má povahu vecného bremena, hoci dočasného, pretože obmedzuje vlastníka nehnuteľnosti v prospech niekoho iného tak, že je povinný niečo strpieť. Predbežné opatrenie nezbavuje žalobcu práva ako vlastníka pozemku domáhať sa primeranej náhrady za užívanie jeho pozemku.

5. Súd prvej inštancie po zrušení v poradí prvého rozsudku vydal v poradí druhý rozsudok z 11. septembra 2020 č. k. 36Cb/248/2015-278, ktorým žalobe vo vzťahu k žalovaným 2/ až 4/ čiastočne vyhovel tak, ako je uvedené v odseku 1. odôvodnenia tohto rozhodnutia. Súd prvej inštancie v odôvodnení rozsudku poukázal na skutočnosť, že na majetok žalovaného 1/ bol uznesením Okresného súdu Bratislava I z 13. augusta 2019 č. k. 37K/73/2018-266 dňom 24. augusta 2019 vyhlásený konkurz. Konanie voči žalovanému 1/ bolo vyhlásením konkurzu prerušené, pričom na ostatných žalovaných vyhlásenie konkurzu nepôsobí.

6. Súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozsudku ďalej poukázal na závery odvolacieho súdu, podľa ktorých má byť nárok žalobcu uplatnený v tomto konaní posúdený ako odplata za vecné bremeno a nie ako bezdôvodné obohatenie na strane žalovaných. Právny základ odplaty za vecné bremeno sa nachádza v čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s § 123 OZ. Vyvlastniť alebo inak nútene obmedziť vlastnícke právo je možné len vo verejnom záujme a za náhradu. Predbežným opatrením Okresného súdu Trnava z 3. júna 2010 č. k. 14C/74/2010-58 neprišlo k zániku, ani inej zmene práva žalobcu na plody zo svojej veci. Podľa súdu prvej inštancie bolo irelevantné, do akej miery žalovaný 2/ až 4/ nehnuteľnosti v rozhodnom čase užívali, keďže odplata patrí za zriadené vecné bremeno a zodpovedá tomuto právu. Nie je podstatné, kedy, ako často a aké časti nehnuteľností žalovaní 2/ až 4/ užívali, keďže mali právo ich užívať celé. Spôsob užívania je presne vymedzený ako právo prechodu a prejazdu, pričom predmetom konania je odplata podľa vecného bremena a nie nad jeho rozsahu. Práve žalovaní v návrhu na nariadenie predbežného opatrenia stanovili rozsah užívania nehnuteľností, čo do času, miesta, osôb, intenzity, ako aj spôsobu. Neobstojí potom námietka žalovaných, že svoje právo neužívali v celom rozsahu. Súd prvej inštancie v súlade s právnym názorom odvolacieho súdu ustálil, že predmetom konania je zaplatenie odplaty za zriadené vecné bremeno spočívajúce v povinnosti strpieť užívanie pozemkov parc. č. XXXX/XX, parc. č. XXXX/XX a parc. č. XXXX/XX nachádzajúcich sa v katastrálnom území S..

7. Ďalej súd prvej inštancie konštatoval, že žalovaný 2/ vstúpil do konania pred Okresným súdom Trnava sp. zn. 14C/74/2010 až na základe uznesenia Okresného súdu Trnava z 26. januára 2015 č. k. 14C/74/2010-183. Žalovaný 2/ získal procesné práva a povinnosti vrátane oprávnenia užívať predmetné nehnuteľnosti až doručením uznesenia o jeho pripustení do konania. Žalovaný 2/ nebol oprávnený z vecného bremena za obdobie od 1. januára 2014 do 25. januára 2015, ale až za obdobie od 26. januára 2015 do 31. decembra 2015, teda za 339 dní.

8. Výšku odplaty za vecné bremeno mal súd za preukázanú zo znaleckého posudku Ing. M. E. č. 113/2010. Všeobecná hodnota ročnej odplaty za vecné bremeno spočívajúce v povinnosti strpieť právo cesty spočívajúce v prechode a prejazde cez pozemky parc. č. XXXX/XX, XXXX/XX a XXXX/XX nachádzajúce sa v katastrálnom území S., je 9 193,19 eura, teda 3,41 eura/m². Na základe predbežného opatrenia bolo vecné bremeno zriadené pre štyri subjekty - TRANS TAH, s r.o., Anton Šefčík - Autoservis, P. Ž. a U. Ž., preto celkovú výšku odplaty 9 193,19 eura je potrebné rozdeliť na štyri rovnaké časti. Na žalovaného 2/ potom pripadla za obdobie od 26. januára 2015 do 31. decembra 2015 suma 2 134,59 eura. Žalovaní 3/ a 4/ boli oprávnení užívať nehnuteľnosti žalobcu od 1. januára 2014 do 31. decembra 2015. Na žalovaných 3/ a 4/ pripadla suma 4 596,60 eura. Súd prvej inštancie nepovažoval za potrebné vykonanie dokazovania ohliadkou predmetných nehnuteľností, keď podstatným nie je rozsah užívania v rozhodnom období.

9. Žalovaný 2/ bol v konaní úspešný v prevažujúcej časti, súd prvej inštancie mu preto priznal nárok na náhradu trov konania voči žalobcovi v rozsahu 16,18 %. Súd prvej inštancie zároveň žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania voči žalovaným 3/ a 4/ v rozsahu 80,56 %.

10. Na základe odvolania žalovaného 2/ a odvolania žalovaných 3/ a 4/ odvolací súd rozsudkom z 8. decembra 2022 č. k. 4Cob/113/2021-436 výrokom I. rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch I. a III. (čiastočne vyhovujúcich žalobe) potvrdil, vo výroku II. odvolací súd odvolanie žalovaného 2/ proti výroku II. (o zamietnutí zvyšku žaloby) odmietol, vo výroku III. odvolací súd odvolanie žalovaných 3/ a 4/ proti výroku IV. (o zamietnutí zvyšku žaloby) odmietol, vo výroku IV. odvolací súd zmenil výrok V. rozsudku súdu prvej inštancie tak, že žalovaný 2/ má voči žalobcovi nárok na náhradu trov prvoinštančného a predchádzajúceho odvolacieho konania v rozsahu 16,18 %, vo výroku V. odvolací súd zmenil výrok VI. rozsudku súdu prvej inštancie tak, že žalobca má voči žalovaným 3/ a 4/ spoločne a nerozdielne nárok na náhradu trov prvoinštančného a predchádzajúceho odvolacieho konania v rozsahu 80,56 %, vo výroku VI. odvolací súd rozhodol, že žalobca má voči žalovanému 2/ nárok na plnú náhradu trov odvolacieho konania a vo výroku VII. odvolací súd rozhodol, že žalobca má voči žalovanému 3/ a 4/ spoločne a nerozdielne nárok na plnú náhradu trov odvolacieho konania.

11. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku uviedol, že v zmysle zásady iura novit curia sporové strany nie sú povinné uplatnený nárok ani obranu proti nemu právne kvalifikovať, potrebné je uviesť rozhodné skutočnosti, ktoré umožnia súdu, aby uplatnený nárok alebo obranu proti nemu právne kvalifikoval. Súd nie je viazaný právnym názorom sporovej strany.

12. Odvolací súd následne v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že korigoval svoj predchádzajúci právny názor o zriadení vecného bremena vydaním predbežného opatrenia. Až do právoplatnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie o návrhu na zriadenie vecného bremena, je podľa odvolacieho súdu potrebné nárok žalobcu subsumovať pod § 451 OZ ako nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia zo strany žalovaných. Odvolací súd zároveň dodal, že zo žiadneho ustanovenia zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) nevyplyva, že odvolací súd je viazaný právnym názorom vysloveným vo svojom predchádzajúcom rozhodnutí.

13. Žalovaní v odvolaní namietali, že súd prvej inštancie nezohľadnil mieru spoluúžívania, keď predmetné nehnuteľnosti mohol užívať aj samotný žalobca a aj nájomcovia žalobcu a vlastníci susedných pozemkov a stavieb. Odvolací súd poukázal na vklad vecného bremena v prospech spoločnosti A&I Logistik, s.r.o., ktorý bol povolený až 16. marca 2016, teda vecné bremeno v prospech tejto spoločnosti neexistovalo v žalovanom období. Súd nemal podľa odvolacieho súdu vyhľadávaciu povinnosť vo vzťahu k dôkazom potrebným na zistenie skutkového stavu, tvrdiť skutočnosti rozhodujúce pre posúdenie veci a navrhovať dôkazy bolo vecou sporových strán.

14. K výške odplaty odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie vychádzal zo záverov Znaleckého posudku č. 113/2010 Ing. M. E.. Žalovaní s uvedeným znaleckým posudkom nesúhlasili, avšak odlišný znalecký posudok do konania nepredložili. Odvolací súd už vo svojom predchádzajúcom rozhodnutí uviedol, že predbežné opatrenie nezaložilo žalovaným právo užívať nehnuteľnosti žalobcu bezodplatne. Znalec určil všeobecnú hodnotu ročnej odplaty, pričom skutočnosť, že uvádza pojem vecné bremeno, nie je podľa odvolacieho súdu rozhodujúca, keď právne posúdenie je vecou súdu. Odvolací súd zároveň dospel k záveru, že súd prvej inštancie určil žalovanému 3/ a 4/ odplatu vo výške jednej štvrtiny zo sumy určenej znaleckým posudkom, čo je priaznivejšie, ako keby žalovaným 3/ a 4/ určil odplatu vo výške jednej tretiny zo sumy určenej znaleckým posudkom, čoho sa žalovaní domáhajú v odvolaní.

15. K namietanej absencii odôvodnenia záveru súdu prvej inštancie o priznanom úroku z omeškania odvolací súd uviedol, že napriek tomu, že by žalobcovi mal prináležať úrok z omeškania už od skoršieho dátumu, súd prvej inštancie priznal žalobcovi nárok na úroky z omeškania až od 12. decembra 2015, čo je pre žalovaných priaznivejšie.

16. Odvolací súd sa stotožnil s odvolacou námietkou žalovaného 2/ vo vzťahu k výroku V. rozsudku súdu prvej inštancie o náhrade trov konania, keď súd prvej inštancie priznal žalovanému 2/ voči žalobcovi nárok na náhradu trov súdneho konania, pričom chybné uviedol, že túto sumu, o ktorej výške bude rozhodnuté osobitným uznesením, je žalovaný povinný zaplatiť žalobcovi. Uvedenú chybu odvolací

súd vyhodnotil ako chybu v písaní, ktorú ale aj vzhľadom na ďalší nedostatok nebolo možné zhojiť opravným uznesením. Vo vzťahu k výrokom V. a VI. rozsudku súdu prvej inštancie, odvolací súd uviedol, že na rozdiel od súdu prvej inštancie zastáva názor, že rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania percentom s poukazom na pomer úspechu a neúspechu sporových strán má mať vyjadrenie aj vo výroku rozhodnutia. Výrok rozsudku musí byť určitý a musí byť formulovaný jasne, výstižne a zrozumiteľne. Odvolací súd preto výrok V. rozsudku súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalovaný 2/ má voči žalobcovi nárok na náhradu trov prvoinštančného a predchádzajúceho odvolacieho konania v rozsahu 16,18 % a výrok VI. rozsudku odvolacieho súdu zmenil tak, že žalobca má voči žalovaným 3/ a 4/ spoločne a nerozdielne nárok na náhradu trov prvoinštančného a predchádzajúceho odvolacieho konania v rozsahu 80,56 %.

17. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný 2/ dovolanie, ktorým dovolaciemu súdu navrhuje, aby napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spolu s rozsudkom súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

17.1. Dovolacie dôvody vymedzil žalovaný 2/ vadou podľa § 431 CSP v spojení dôvodom prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP a nesprávnym právnym posúdením veci podľa § 432 CSP v spojení s dôvodom prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP.

17.2. Odvolací súd sa podľa dovolateľa dopustil nesprávneho procesného postupu v tom, že svoje rozhodnutie vydal predčasne a žalovaný 2/ ho preto považuje za neúplné a nepreskúmateľné.

17.3. Nesprávne právne posúdenie veci vidí žalovaný 2/ v arbitrárnom posúdení dôkaznej situácie v otázke samotného titulu užívania dotknutej stavby alebo pozemkov. Žalobca podľa žalovaného 2/ svoje tvrdenia v konaní nepreukázal a neunesol dôkazné bremeno.

17.4. V poradí druhé rozhodnutie odvolacieho súdu sa odklonilo od predchádzajúceho rozhodnutia odvolacieho súdu. Odvolací súd v predchádzajúcom rozhodnutí zaviazal súd prvej inštancie k vykonaniu ďalšieho potrebného dokazovania k rozsahu a výške náhrady za žalobcom deklarované užívanie nehnuteľnosti. Zároveň v predchádzajúcom rozhodnutí odvolací súd posudzoval nárok žalobcu ako nárok na zaplatenie odplaty za vecné bremeno a v druhom rozhodnutí priznal pochybenie v právnej kvalifikácii a nárok žalobcu prekvapivo posúdil podľa § 451 OZ. Súd je podľa žalovaného 2/ viazaný žalobným návrhom. Nie je podľa žalovaného 2/ možné pričítať na ťarchu žalovaného 2/, že Okresný súd Trnava pri vydaní predbežného opatrenia nerozhodol o forme odplaty. Podľa žalovaného 2/ dotknuté nehnuteľnosti preukázateľne užívajú aj nájomcovia žalobcu, vlastníci susedných stavieb a pozemkov a iné subjekty s vedomím žalobcu. Odvolací súd žalovanému 2/ zároveň nedal odpoveď na odvolacie námietky týkajúce sa väd znaleckého posudku predloženého žalobcom. Údaje obsiahnuté v predložennom znaleckom posudku boli pre rozhodnutie tejto veci neaktuálne (týkali sa údajov z roku 2010 namiesto 2015), išlo o odlišné miesto v Bratislave, znalec posudzoval odplatu za vecné bremeno a vychádzalo sa z neúčinných všeobecne záväzných nariadení mesta Trnava. Žalovaný 2/ zároveň namieta, že aj napriek skutočnosti, že odvolací súd konštatuje absenciu odôvodnenia rozhodnutia vo vzťahu k úroku z omeškania, túto vadu sám odvolací súd nenapravil. Odvolací súd neodôvodnil ani svoj záver v časti odmietnutia odvolania žalovaného 2/ proti výroku II. napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie.

17.5. Žalovaný 2/ zdôraznil, že súd prvej inštancie označil predmet konania ako konanie o vydanie odplaty za vecné bremeno vo výške 15 921,36 eura s príslušenstvom, pričom z obsahu súdneho spisu zmena žaloby nevyplýva. Žaloba bola podaná ako žaloba o právo z bezdôvodného obohatenia s poukazom na § 489 OZ a § 451 OZ. Súd prvej inštancie sa neriadil záväzným právnym názorom vysloveným odvolacím súdom v predchádzajúcom rozhodnutí.

17.6. Žalobca v konaní neunesol dôkazné bremeno vo vzťahu k ustáleniu rozsahu užívania dotknutých nehnuteľností a k zákonnému určeniu výšky náhrady za ich užívanie. Súd prvej inštancie v tomto smere nevykonával žiadne dokazovanie. Žalovaný 2/ nemal od počiatku sporu so žalobcom možnosť užívať dotknuté nehnuteľnosti na prechod a prejazd v ich celom rozsahu.

17.7. Žalovaný 2/ nesúhlasí ani so záverom odvolacieho súdu, podľa ktorého časový odstup päť rokov od vyhotovenia posudku považoval za irelevantný, keď ceny nehnuteľností po roku 2010 stúpili, takže prípadná nesprávna výška sa prejaví v neprospech žalobcu. Uvedený záver odvolacieho súdu je podľa žalovaného 2/ hypotetický a nezohľadňuje ani skutočný stav nehnuteľností s ohľadom na ich znehodnotenie stavebným odpadom žalobcu a nevynaloženie nákladov na ich údržbu.

18. Proti rozsudku odvolacieho súdu v časti jeho výrokov I., V. a VII. podali žalovaní 3/ a 4/ dovolanie. Dovolaciemu súdu navrhujú, aby zrušil rozsudok odvolacieho súdu spolu s rozsudkom súdu prvej inštancie a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Dovolaciemu súdu navrhli aj odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia.

18.1. Dovolacie dôvody vymedzili žalovaní 3/ a 4/ vadou v zmysle § 431 CSP v spojení s dôvodom prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP a nesprávnym právnym posúdením veci v zmysle § 432 CSP v spojení s dôvodom prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP.

18.2. Nesprávny procesný postup odvolacieho súdu vidia dovolatelia v predčasnom vydaní rozhodnutia, ktoré je nepreskúmateľné a neúplné. Žalobca v konaní neunesol dôkazné bremeno vo vzťahu k žalovanému nároku. V poradí druhé rozhodnutie odvolacieho súdu je v rozpore s prvým rozhodnutím odvolacieho súdu, ktorým odvolací súd uložil súdu prvej inštancie záväzný pokyn, aby vykonal potrebné dokazovania k základu nároku, jeho výške a rozsahu.

18.3. Nesprávne právne posúdenie vidia dovolatelia v posúdení dôkaznej situácie a v ustálení skutkového stavu.

18.4. Žalovaní až do vyhlásenia rozsudku súdu prvej inštancie nemali vedomosť o tom, že nárok žalobcu bude posúdený ako odplata za vecné bremeno. Odvolací súd vo svojom rozhodnutí korigoval svoj predchádzajúci právny názor o zriadení vecného bremena vydaním predbežného opatrenia, keď právny nárok žalobcu posúdil podľa § 451 OZ. Ide o prekvapivý postup odvolacieho súdu. Súd prvej inštancie a rovnako ani odvolací súd neodôvodnili odklon od záväzného právneho názoru vysloveného v predchádzajúcom rozhodnutí odvolacieho súdu.

18.5. Súd prvej inštancie pri svojom rozhodnutí nezohľadnil mieru spoluužívania nehnuteľností žalobcu. Súd prvej inštancie neskúmal, či nehnuteľnosti vo vlastníctve žalobcu využíva na prechod a prejazd aj žalobca alebo iné subjekty. Žalovaní 3/ a 4/ zároveň namietali závery znaleckého posudku, keď nesúhlasili so stanovením všeobecnej hodnoty ročnej odplaty za zriadenie vecného bremena, spôsobom vypracovania znaleckého posudku a odôvodnením záverov znalca. Zo samotného záveru znaleckého posudku pritom vyplýva, že je rozdielna všeobecná hodnota ročného nájmu pozemkov s parc. č. XXXX/XX, XXXX/XX a XXXX/XX, ktorú stanovil na sumu 11 160,19 eura a všeobecná hodnota ročnej odplaty za zriadenie vecného bremena, ktorú stanovil na sumu 9 193,19 eura. Je potrebné rozlišovať, či bol znalecký posudok vypracovaný za účelom stanovenia ročnej odplaty za zriadenie vecného bremena alebo za účelom stanovenia ročnej odplaty za užívanie nehnuteľností bez právneho dôvodu. Pokiaľ odvolací súd uzavrel, že ide o bezdôvodné obohatenie, je zrejmé, že znalecký posudok Ing. E. je pre tento spor nepoužiteľný. Žalovaní 3/ a 4/ využívali právo cesty cez pozemky žalobcu v období od 2014 do 2015 len v nevyhnutnom rozsahu na prejazd osobnými vozidlami k nehnuteľnostiam v ich bezpodielovom vlastníctve, pričom cez pozemok jazdili v priemere raz mesačne. Žalovaní od 15. mája 2010 do 24. októbra 2018, kedy nadobudlo právoplatnosť kolaudačné rozhodnutie č. OŠaŽP/35590-87464/2018/Bj, ktorým sa povolilo užívanie stavby na pozemku s parc. č. XXXX/XX v bezpodielovom spoluvlastníctve žalovaných 3/ a 4/, nevyužívali nehnuteľnosti na podnikateľskú činnosť. Súd prvej inštancie mal preto podľa žalovaných 3/ a 4/ vykonať dokazovanie za účelom určenia rozsahu a miery užívania pozemkov žalobcu žalovanými 3/ a 4/. V konaní vedenom na Okresnom súde Trnava o zriadenie vecného bremena bude určený rozsah a obsah vecného bremena, ako aj výška odplaty za zriadenie vecného bremena.

18.6. Rozsudok odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnený, keď odvolací súd nezaujal stanovisko k viacerým zásadným námietkam voči rozhodnutiu súdu prvej inštancie. Dovolatelia poukázali na rozhodnutia najvyššieho súdu, z ktorých vyplýva, že zriaďované vecné bremeno má byť vymedzené tak, aby povinného zaťažovalo čo najmenej a jeho rozsah a obsah má byť dostatočne určito vymedzený. V uvedenej otázke sa podľa dovolateľov odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

18.7. Žalovaní 3/ a 4/ zároveň navrhli aj odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia z dôvodu, že zo spisu je zrejmé, že rozsudok súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu trpia zmätočnosťou a existuje hrozba nenapraviteľnej alebo ťažko napraviteľnej ujmy a výkonom rozhodnutia by mohol byť zmarený význam rozhodnutia o dovolaní.

19. Žalobca súdu doručil vyjadrenie k dovolaniu žalovaného 2/. Súd prvej inštancie podľa žalobcu zistil skutkový stav dostatočne a odvolací súd sa dostatočne vysporiadal s odvolacími dôvodmi. Podľa

žalobcu je právne významná skutočnosť, že žalovaný 2/ užíval predmetné nehnuteľnosti v celom rozsahu bez obmedzenia, čo potvrdil svojou výpoveďou. Žalobca bol povinný uviesť iba rozhodujúce skutočnosti, ktoré súdu umožnia uplatnený nárok právne kvalifikovať. Predmetom tohto konania nie je odpata za zriadenie vecného bremena, ale ide o odpatu za užívanie špecifikovaných pozemkov v čase, keď neexistuje žiadne právoplatné rozhodnutie o vymedzení rozsahu vecného bremena. Žalovaný 2/ užíval a užíva predmetné nehnuteľnosti v celom rozsahu bez obmedzenia, či už do času užívania alebo intenzity užívania. Žalovaný 2/ opomenul skutočnosť, že z výšky náhrady určenej znalcom bola odpočítaná výška náhrady adekvátne spôsobu a miere užívania nehnuteľností žalobcom ako vlastníkom nehnuteľností. Žalovaný 2/ v konaní nenavrhoval žiaden konkrétny dôkaz ohľadom výšky odpaty. Dovolaciemu súdu navrhuje dovolanie žalovaného 2/ odmietnuť, prípadne zamietnuť.

20. Žalobca doručil súdu vyjadrenie k dovolaniu žalovaného 3/ a 4/. Žalobca poukázal na skutočnosť, že žalovaní 3/ a 4/ nehnuteľnosti s parc. č. XXXX/XX, XXXX/XX a XXXX/XX v kat. úz. S. užívali v celom rozsahu, preto aj žalobcovi patrí náhrada za užívanie v celom rozsahu. V konaní o zriadenie vecného bremena vedenom na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 14C/74/2010 nebolo doposiaľ právoplatne rozhodnuté, pretože je vykonávané dokazovanie ohľadom vedenia trasy vecného bremena. Súd prvej inštancie správne zhodnotil dôkazné prostriedky a správne ustálil právny základ nároku, ako aj rozsah a výšku náhrady za užívanie nehnuteľností. Tvrdenia žalovaných, že rozhodnutia oboch súdov sú nedostatočne odôvodnené, sú len výsledkom subjektívneho hodnotenia procesného postupu žalovanými. K námietkam o potrebe zohľadniť mieru spoluužívania nehnuteľností žalobca uviedol, že uvedené nebolo potrebné dokazovať súdom prvej inštancie, keď samotná miera spoluužívania bola zohľadnená vo výzvach na zaplatenie, v podanej žalobe a z výšky určenej znalcom bola odpočítaná suma rovnajúca sa miere spoluužívania nehnuteľností žalobcom. Medzi žalobcom a žalovanými neprišlo ku konsenzu ohľadom miery užívania a náhrady za užívanie, pretože žalovaným vyhovovalo užívať nehnuteľnosti v neobmedzenom rozsahu na prechod a prejazd. Dovolaciemu súdu žalobca navrhuje dovolanie žalovaných 3/ a 4/ odmietnuť alebo zamietnuť.

21. Najvyšší súd uznesením z 31. mája 2023 sp. zn. 3Obdo/23/2023 na návrh žalovaných 3/ a 4/ odložil vykonateľnosť rozsudku súdu prvej inštancie z 11. septembra 2020 č. k. 36Cb/248/2015-278 v znení opravného uznesenia súdu prvej inštancie z 11. júna 2021 č. k. 36Cb/248/2015-401 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave z 8. decembra 2022 č. k. 4Cob/113/2021-436 vo výroku III., ktorým bolo rozhodnuté o povinnosti žalovaných 3/ a 4/ zaplatiť žalobcovi spoločne a nerozdielne sumu 4 596,60 eura spolu s úrokom z omeškania vo výške 5,05 % ročne zo sumy 2 790,04 eura od 12. decembra 2015 do 31. decembra 2015 a s úrokom z omeškania vo výške 5,05 % ročne zo sumy 4 596,60 eura od 1. júna 2016 do zaplatenia, a to až do právoplatnosti rozhodnutia o dovolaní žalovaných 3/ a 4/.

22. Najvyšší súd ako súd dovolací (podľa § 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala strana sporu zastúpená advokátom v súlade s § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie žalovaných 2/, 3/ a 4/ je prípustné i dôvodné.

23. Podľa § 432 ods. 1 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

24. Podľa § 432 ods. 2 CSP dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

25. Žalovaný 2/ v rámci dovolacieho dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci v spojení s dôvodom prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP namieta arbitrárne posúdenie dôkaznej situácie a ustálenie skutkového stavu. Žalovaný 2/ následne súhrnne v dovolaní uvádza svoje dovolacie námietky bez vymedzenia, či ide o námietku spadajúcu pod nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom alebo namietaný nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, pričom prevládajú najmä námietky týkajúce sa zmeny právneho posúdenia veci odvolacím súdom, avšak bez konkrétneho vymedzenia v čom spočíva nesprávnosť právneho posúdenia veci odvolacím súdom (námietky

dovolateľa smerujú najmä k prekvapivosti právneho názoru vysloveného odvolacím súdom) a vád predloženého znaleckého posudku, z ktorého súdy nižšej inštancie pri svojich rozhodnutiach vychádzali. Následne sa sám žalovaný 2/ odvoláva na obsah žaloby, v ktorej žalobca svoj nárok uplatnený v tomto konaní vymedzil ako nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia (teda v súlade s právnym názorom odvolacieho súdu), ako aj na vyjadrenia žalobcu v priebehu súdneho konania, ktorý sa domáhal zistenia výšky bezdôvodného obohatenia za užívanie predmetných nehnuteľností.

26. Uvedené vymedzenie dovolacieho dôvodu nezodpovedá § 432 ods. 1 a 2 CSP, keď vykonávanie dokazovania a jeho hodnotenie nie je otázkou právnou, ale otázkou skutkovou. Len samotný nesúhlas dovolateľa s právnym názorom odvolacieho súdu primárne zameraný na (podľa dovolateľa) prekvapivú zmenu právneho posúdenia veci bez vymedzenia, v čom spočíva nesprávnosť samotného právneho posúdenia veci, rovnako nezodpovedá vymedzeniu dovolacieho dôvodu podľa § 432 ods. 2 CSP. Najvyšší súd z uvedených dôvodov konštatuje, že na základe takto žalovaným 2/ vymedzeného dovolacieho dôvodu nie je možné uskutočniť dovolací prieskum v časti namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci.

27. Žalovaní 3/ a 4/ pri namietanom nesprávnom právnom posúdení veci uviedli, že odvolací súd sa vo svojom rozhodnutí odklonil od svojho predchádzajúceho právneho názoru. Dovolateľa pritom poukazovali na § 382 CSP, podľa ktorého mal odvolací súd vyzvať sporové strany na vyjadrenie sa k možnému použitiu ustanovenia, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci použité nebolo. Žalovaní 3/ a 4/ ďalej namietali, že súd prvej inštancie mal vykonať dokazovanie k určeniu výšky odplaty za užívanie nehnuteľností žalobcu, prijatým rozhodnutím odvolacieho súdu prišlo k porušeniu princípu právnej istoty, keď rozsudok odvolacieho súdu závisel od vyriešenia právnej otázky určenia miery a rozsahu užívania nehnuteľností vo vlastníctve žalobcu. Žalovaní 3/ a 4/ k tejto otázke poukázali na rozhodnutia najvyššieho súdu, ktorých závery sa týkali odplaty za vecné bremeno (R 50/1985, 5Cdo/51/2020, 8Cdo/300/2019).

28. K uvedenému vymedzeniu dovolacieho dôvodu žalovanými 3/ a 4/ najvyšší súd uvádza, že v časti, ktorou dovolateľa namietajú odklon odvolacieho súdu od predchádzajúceho právneho názoru odvolacieho súdu nenamietajú (rovnako ako žalovaný 2/) obsahovo nesprávnosť tohto právneho posúdenia, ale prekvapivosť prijatého rozhodnutia odvolacieho súdu (teda procesný aspekt prijatého záveru). Dovolateľa totiž nevymedzili, že odvolací súd mal nárok žalobcu posúdiť ako nárok na odplatu za vecné bremeno a z akého dôvodu je právne posúdenie veci prijaté odvolacím súdom, podľa ktorého ide o bezdôvodného obohatenie na strane žalovaných, nesprávne. Opomenutie vyzvať sporové strany v zmysle § 382 CSP by znamenalo nesprávny procesný postup odvolacieho súdu a nie nesprávne právne posúdenie veci. Rovnako otázka rozsahu vykonaného dokazovania na súde prvej inštancie nie je otázkou právnou, ale otázkou skutkovou, ku ktorej dovolateľa poukázali na rozhodovaciu prax týkajúcu sa určenia rozsahu vecného bremena. Takéto vymedzenie dovolacieho dôvodu nezodpovedá § 432 ods. 1 a 2 CSP a nie je možné na jeho základe uskutočniť dovolací prieskum.

29. Najvyšší súd z uvedených dôvodov konštatuje, že aj pri snahe o autentické porozumenie dovolacej argumentácii žalovaných 2/, 3/ a 4/, nie je možné z ich dovolaní vyabstrahovať namietané nesprávne právne posúdenie, ktoré by spĺňalo kvalitatívne podmienky v zmysle § 432 ods. 2 CSP. V časti nesprávneho právneho posúdenia veci by preto bolo potrebné dovolania žalovaných 2/, 3/ a 4/ odmietnuť podľa § 447 písm. f) CSP.

30. Vo vzťahu k dovolaniu žalovaného 2/ najvyšší súd zároveň uvádza, že v zmysle § 422 ods. 1 písm. a) CSP nie je dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP prípustné, ak napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy, pričom na príslušenstvo sa neprihliada. Desaťnásobok minimálnej mzdy určený v súlade s § 422 ods. 2 predstavuje sumu 3 800 eur. Dovolanie žalovaného 2/ v časti namietajúcej rozhodnutie v merite veci napáda výrok I. rozsudku odvolacieho súdu, ktorým odvolací súd potvrdil výrok I. rozsudku súdu prvej inštancie, ktorým súd prvej inštancie uložil žalovanému 2/ zaplatiť žalobcovi sumu 2 134,59 eura s úrokom z omeškania vo výške 5,05 % ročne zo sumy 2 134,59 eura od 12. decembra 2015 do zaplatenia. Suma 2 134,59 neprevyšuje sumu 3

800 eur, preto by dovolanie žalovaného 2/ v časti namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci v zmysle § 422 ods. 1 písm. a) CSP nebolo prípustné.

31. Dovolatelia ďalej vo svojich dovolaniach namietajú aj vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP, teda nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, ktorým malo byť dovolateľom znemožnené, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

32. Žalovaný 2/ v rámci nesprávneho procesného postupu odvolacieho súdu namietal neunesenie dôkazného bremena žalobcom, rozpor v poradí druhého rozhodnutia odvolacieho súdu s poradí prvým rozhodnutím odvolacieho súdu, prekvapivosť rozhodnutia odvolacieho súdu, nepreskúmateľnosť odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, absenciu odpovedí na odvolacie námietky žalovaného 2/ týkajúce sa vád predloženého znaleckého posudku a nevykonanie dokazovania k rozsahu skutočného užívania nehnuteľností žalovanými.

33. Žalovaní 3/ a 4/ v rámci nesprávneho procesného postupu odvolacieho súdu namietali neodôvodnenosť a nepreskúmateľnosť rozsudku odvolacieho súdu, neunesenie dôkazného bremena žalobcom, rozpor v poradí druhého rozhodnutia odvolacieho súdu s poradí prvým rozhodnutím odvolacieho súdu, nevykonanie dokazovania za účelom zistenia skutkových okolností zo strany súdu prvej inštancie, prekvapivosť rozhodnutia odvolacieho súdu, nezohľadnenie miery spolužívania nehnuteľností žalobcu a nepoužiteľnosť znaleckého posudku vzhľadom na právny záver o bezdôvodnom obohatení.

34. Dovolací súd v prvom rade k prekvapivosti právnych záverov odvolacieho súdu uvádza, že odvolací súd vo svojom v poradí druhom rozhodnutí korigoval svoj predchádzajúci právny názor o zriadení vecného bremena vydaním predbežného opatrenia. Podľa odvolacieho súdu do právoplatnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie o návrhu na zriadenie vecného bremena je potrebné nárok žalobcu subsumovať pod § 451 OZ ako nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia zo strany žalovaných tak, ako to bolo pôvodne v konaní žalobcom aj uplatnené.

35. O prekvapivosti rozhodnutia je možné hovoriť vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie, nejavili ako významné. Prekvapivým je rozhodnutie odvolacieho súdu „nečakane“ založené na iných právnych záveroch než rozhodnutie súdu prvej inštancie (porovnaj 3Cdo/102/2008), resp. rozhodnutie z pohľadu výsledkov konania na súde prvej inštancie „nečakane“ založené nepredvídateľne na iných „nových“ dôvodoch, než na ktorých založil svoje rozhodnutie súd prvej inštancie, pričom strana sporu v danej procesnej situácii nemala možnosť namietat ne/správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v odvolacom konaní (5Cdo/46/2011, 1Cdo/32/2019) [nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) z 20. apríla 2023 č. k. I. ÚS 54/2023-43].

36. Samotná skutočnosť, že odvolací súd právne posúdil vec s iným výsledkom ako súd prvého stupňa, teda že rozhodol na základe dôvodov odlišných od dôvodov, na základe ktorých rozhodol súd prvého stupňa, bez ďalšieho neznamena porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to predovšetkým v tom prípade, pokiaľ tieto dôvody boli súčasťou argumentácie niektorého z účastníkov konania a ostatným účastníkom konania bola konajúcim odvolacím súdom poskytnutá príležitosť na túto argumentáciu odpovedať (porov. m. m. III. ÚS 259/2012) (nález ústavného súdu z 20. apríla 2023 č. k. I. ÚS 54/2023-43).

37. Najvyšší súd konštatuje, že z obsahu žaloby vyplýva, že žalobca svoj nárok uplatnený v tomto konaní právne vymedzil ako nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia. Súd prvej inštancie v poradí

prvom rozsudku dospel k záveru, že žalobca svoj nárok vymedzil skutkovo nesprávne, keď žalovaní neužívali v skutočnosti pozemky žalobcu, ale stavbu na nich postavenú, preto žalobu zamietol. Následným zrušujúcim rozhodnutím odvolací súd konštatoval, že nariadením predbežného opatrenia v konaní vedenom na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 14C/74/2010 prišlo k zriadeniu vecného bremena, za ktoré patrí žalobcovi odplata. Súd prvej inštancie na základe tohto právneho posúdenia následne žalobcovi priznal nárok na odplatu za zriadené vecné bremeno. Žalovaní 2/, 3/ a 4/ podali proti tomuto rozsudku súdu prvej inštancie odvolanie s tým, že sami v odvolaniach namietali, že nárok v tomto konaní bol uplatnený ako nárok na zaplatenie bezdôvodného obohatenia podľa § 451 OZ. Žalovaní 3/ a 4/ v odvolaní namietali, že právnym posúdením veci súdom prvej inštancie ako odplaty za vecné bremeno (namiesto bezdôvodného obohatenia), prišlo k novému právnemu posúdeniu veci.

38. Z uvedeného obsahu doterajších rozhodnutí súdov nižšej inštancie, obsahu žaloby a obsahu podaní samotných dovolateľov vyplýva, že právne posúdenie veci odvolacím súdom nebolo v konaní nové, teda také, ktoré by bolo až v odvolacom konaní použité prvýkrát. Žalovaní už pri doručení žaloby na vyjadrenie mali vedomosť o tom, že žalobca sa domáha vydania bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľností v jeho vlastníctve. Žalovaným preto bola vytvorená dostatočná procesná možnosť sa k prípadnému právnemu posúdeniu nároku žalobcu ako bezdôvodného obohatenia na strane žalovaných, vyjadriť. Sami dovolatelia v odvolacom konaní namietali, že žalobca svoj nárok uplatnil ako nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia. Z uvedeného dôvodu preto nešlo o prípad, kedy mal odvolací súd vyzvať sporové strany v zmysle § 382 CSP na použitie § 451 OZ.

39. Druhým aspektom namietanej prekvapivosti rozhodnutia odvolacieho súdu z pohľadu dovolateľov je zmena právneho názoru odvolacieho súdu v porovnaní s jeho predchádzajúcim zrušujúcim rozhodnutím. Najvyšší súd v tomto smere poukazuje na závery uznesenia najvyššieho súdu z 26. apríla 2023 sp. zn. 4Cdo/81/2022, v ktorom najvyšší súd konštatoval, že nie je vylúčená situácia, že odvolací súd v zrušujúcom rozhodnutí vysloví určitý právny názor, ktorý súd prvej inštancie následne (povinne) pretaví do svojho rozhodnutia, avšak odvolací súd po podaní odvolania tento svoj vlastný právny názor zmení (bez toho, aby došlo ku skutočnostiam, ako je zmena zisteného skutkového stavu a pod.) a rozhodne inak. Už staršia rozhodovacia prax odvolacieho súdu (R 68/1971) pripustila, aby odvolací súd svoj skorší záväzný právny názor vyjadrený v predchádzajúcom zrušujúcom uznesení zmenil, nakoľko z Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva viazanosť vlastným právnym názorom. Keďže ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku ohľadom kasačnej záväznosti rozhodnutí súdov vyššej inštancie sú obsahovo totožné s ustanoveniami v CSP, je táto judikatúra použiteľná aj pre nový procesný kódex. ... Z týchto dôvodov je a priori vylúčené, aby došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces takým procesným postupom odvolacieho súdu, ktorý po podaní druhého odvolania zmení svoj záväzný právny názor na vec vyslovený v predchádzajúcom zrušujúcom uznesení, a to predovšetkým vtedy, ak medzitým dôjde k zmene zisteného skutkového stavu veci, alebo ak si odvolací súd uvedomí, že by nebolo legitímne a ústavne akceptovateľné, aby zotrval na právnom názore, o nesprávnosti ktorého sa medzitým presvedčil.

40. Aj keď zmena skoršieho, pre súd prvého stupňa záväzného právneho názoru odvolacieho súdu, je v zásade nežiaduca, nemožno ju považovať za nepatričnú, predovšetkým s ohľadom na ústavnoprávny princíp nezávislosti sudcu, ktorý je vo všeobecnosti viazaný len zákonom... Potvrďuje to aj súdna judikatúra, podľa ktorej odvolací súd nepostupuje v rozpore s procesnými predpismi, ak svoj predchádzajúci vo veci vyslovený právny názor zmení a potvrdí také rozhodnutie súdu prvého stupňa, ktorým tento jeho skorší právny názor nerešpektoval (nález ústavného súdu z 3. septembra 2013 sp. zn. III. ÚS 46/2013).

41. Najvyšší súd uvádza, že citované závery najvyššieho súdu, ako aj ústavného súdu, sú plne aplikovateľné na tu posudzovanú vec. Pokiaľ odvolací súd dospeje k záveru, že jeho predchádzajúce právne posúdenie veci bolo nesprávne, je namieste jedine zmena právneho posúdenia veci odvolacím súdom. Takýto postup odvolacieho súdu nezakladá nesprávny procesný postup odvolacieho súdu a takýmto postupom nie sú ani porušené procesné práva sporových strán (za predpokladu, že nejde o úplne nové právne posúdenie veci bez možnosti sporových strán sa k nemu vyjadriť, a teda o

rozhodnutie prekvapivé).

42. Najvyšší súd preto konštatuje, že zmenou právneho posúdenia vecí, ktorá naviac nemala za následok iné rozhodnutie vo veci (odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil), neprišlo k vydaniu prekvapivého rozhodnutia a táto dovolacia námietka žalovaných 2/, 3/ a 4/ nie je dôvodná. Dovolací súd zároveň dopĺňa, že v odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu vo vzťahu k záveru o vzniku bezdôvodného obohatenia na strane žalovaných bolo sporovým stranám poskytnuté logické odôvodnenie, ktoré reflektuje aj na súvisiace konanie o zriadenie vecného bremena vedené na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 14C/74/2010. Zo zisteného skutkového stavu (ako aj zo samotného návrhu žalovaných na vydanie predbežného opatrenia a návrhu na zriadenie vecného bremena) vyplýva, že žalovaní majú záujem užívať nehnuteľnosti žalobcu a tieto aj v určitom rozsahu užívajú. Úlohou súdov nižšej inštancie bolo preto právne posúdiť nárok žalobcu, pričom najvyšší súd sa stotožňuje s odôvodnením poskytnutým odvolacím súdom, že pokiaľ doposiaľ nebolo rozhodnuté o zriadení vecného bremena, nie je možné rozhodovať o odplate za jeho zriadenie (keďže nie je zřejmý ani jeho konkrétny rozsah) a nárok žalobcu za vymedzené obdobie je potrebné posúdiť ako bezdôvodné obohatenie na strane žalovaných.

43. Dovolací súd sa ale stotožňuje s dovolacími námietkami žalovaných 2/, 3/ a 4/ v tej časti, že súdy nižšej inštancie nezohľadnili mieru spoluúčasti nehnuteľností samotnými žalovanými 2/, 3/ a 4/, ako aj ďalšími osobami. Žalovaní 3/ a 4/ v odvolaní poukázali aj na vecné bremeno zriadené v prospech ďalšej právnickej osoby, ktorá mala predmetné nehnuteľnosti žalobcu užívať. Rovnako žalovaní v konaní poukazovali na skutočnosť, že niektoré z predmetných nehnuteľností žalobcu sú čiastočne blokovanie rôznymi predmetmi, ktoré neumožňujú ich riadne užívanie, k čomu predkladali aj fotografie. S týmito námietkami žalovaných 2/, 3/ a 4/ bolo potrebné sa v konaní vysporiadať. Pokiaľ odvolací súd dospel k záveru, že predmetom konania nie je odplata za zriadenie vecného bremena, ale bezdôvodné obohatenie, je potrebné určiť rozsah užívania nehnuteľností žalovanými, zohľadniť prípadné obmedzenia v užívaní nehnuteľností a zohľadniť aj spoluúčast nehnuteľností ďalšími osobami. Odvolací súd sa tak nevysporiadal so všetkými skutočnosťami podstatnými pre rozhodnutie v tejto veci a neposkytol dovolateľom odpovede na ich podstatné odvolacie námietky.

44. Najvyšší súd zároveň uvádza, že ohľadom dôkazného bremena žalobcu je možné rozumne dospieť k záveru, že uznesenie Okresného súdu Trnava z 3. júna 2010 sp. zn. 14C/74/2010, ktorým bola žalobcovi uložená povinnosť strpieť právo cesty spočívajúce v prechode a prejazde cez jemu patriace nehnuteľnosti, preukazujú užívanie nehnuteľností žalovanými. Následne majú žalovaní v konaní bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno v tom, že nehnuteľnosti žalobcu neužívali v príslušnom časovom období v celom rozsahu určenom v predbežnom opatrení, že boli v užívaní nehnuteľností obmedzovaní a že nehnuteľnosti žalobcu užívali aj iné osoby.

45. K námietkam k znaleckému posudku dovolací súd uvádza, že predmetom Znaleckého posudku č. 113/2010 z 18. septembra 2010 vypracovaného Ing. P. E. bolo stanovenie všeobecnej hodnoty vecného bremena s dátumom vypracovania 18. septembra 2010, ku ktorému dátumu bol zisťovaný aj stavebnotechnický stav s dátumom vykonania miestnej obhliadky 2. septembra 2010. Znalec vykonal výpočet všeobecnej hodnoty ročnej odplaty za zriadenie vecného bremena kapitalizáciou hospodárskej ujmy. Z uvedeného vyplýva, že záver tohto znaleckého posudku nie je použiteľný pre vyčíslenie bezdôvodného obohatenia na strane žalovaných, keď záverom znaleckého posudku je stanovenie všeobecnej hodnoty vecného bremena, ktoré doposiaľ nebolo zriadené. Súd prvej inštancie pritom pri svojom výpočte vychádzal práve z výslednej výšky odplaty za vecné bremeno (9 193,19 eura). Odvolací súd rovnako vychádzal z tejto výšky odplaty za vecné bremeno, pritom ale dospel k záveru, že žalobca nemá nárok na zaplatenie odplaty za vecné bremeno. Znalecký posudok zároveň vychádzal z hodnoty nehnuteľností v inom časovom období, pričom odôvodnenie súdov nižšej inštancie, že hodnota nehnuteľností časom stúpala, nie je podložené dôkazmi vykonanými v tomto konaní.

46. Najvyšší súd preto konštatuje, že odvolací súd pochybil, pokiaľ vychádzal pri určení výšky bezdôvodného obohatenia na strane žalovaných z výšky odplaty za vecné bremeno určenej Znaleckým

posudkom č. 113/2010 z 18. septembra 2010.

47. Dovolací súd ku skúmaniu týchto skutkových záverov odvolacieho súdu (týkajúcich sa výšky bezdôvodného obohatenia) uvádza, že otázka skutkových zistení ako aj otázka bremena tvrdenia pri posudzovaní skutkového stavu môže byť predmetom dovolacieho konania len výnimočne, pokiaľ je preskúmanému rozhodnutiu súdu možné pripísať atribút arbitrárnosti, ktorý môže byť naplnený i hodnotením dôkazov, ktoré je vykonané bez akéhokoľvek akceptovateľného racionálneho základu tak, že z nich pri žiadnej možnej interpretácii nevyplývajú prijaté skutkové závery (I. ÚS 51/2020) alebo pokiaľ je odôvodnenie rozhodnutia súdu extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06, I. ÚS 200/2012). Arbitrárne rozhodnutie predstavuje zásah do práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces, a preto je logická, funkčná a teleologická konzistentnosť hodnotenia dôkazov preskúmateľná aj v dovolacom konaní podľa § 420 písm. f) CSP (III. ÚS 104/2022).

48. Skutočnosť, že odvolací súd vychádzal pri svojom závere o výške bezdôvodného obohatenia zo záveru znaleckého posudku o výške odplaty za zriadenie vecného bremena, podľa dovolacieho súdu uvedenú výnimočnosť postupu dovolacieho súdu plne opodstatňuje, pričom dovolací súd poukazuje najmä na zjavnú nelogickosť tohto skutkového záveru odvolacieho súdu. Zároveň rozhodnutie odvolacieho súdu je v tejto časti nedostatočne odôvodnené a nedáva žalovaným odpovede na podstatné otázky, ktoré v konaní vznikli.

49. Najvyšší súd z uvedených dôvodov konštatuje, že zistil naplnenie dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, čím je založená aj dôvodnosť dovolania žalovaných 2/, 3/ a 4/.

50. Žalovaný 2/ podal dovolanie proti všetkým výrokom rozsudku odvolacieho súdu, keďže rozsah, v akom rozhodnutie odvolacieho súdu napáda, vo svojom dovolaní nevymedzil. Žalovaný 3/ a 4/ v dovolaní vymedzili, že svojím dovolaním napádajú výrok I., V. a VII. rozsudku odvolacieho súdu. Najvyšší súd vzhľadom na konštatovanú prípustnosť a dôvodnosť dovolania vo vzťahu k rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej zrušil rozsudok odvolacieho súdu podľa § 449 ods. 1 CSP vo výroku I. Najvyšší súd zároveň zrušil aj výroky IV., V., VI. a VII. rozsudku odvolacieho súdu, a to vzhľadom na závislosť výrokov o nároku na náhradu trov prvoinštančného konania a odvolacieho konania od rozhodnutia vo veci samej. Vzhľadom na zistené pochybenia, ktoré zaťažujú rovnako aj rozsudok súdu prvej inštancie, najvyšší súd dospel v súlade s § 449 ods. 2 CSP k záveru, že nápravu nie je možné dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu. Z uvedeného dôvodu najvyšší súd zrušil aj rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch I., III., V. a VI.

51. Žalovaný 2/ podal dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu ako celku. Dovolaním žalovaného 2/ sú tak napadnuté aj výroky II. a III. rozsudku odvolacieho súdu, ktorými bolo odmietnuté odvolanie žalovaného 2/ (výrok II.) a odmietnuté odvolanie žalovaných 3/ a 4/ (výrok III.). Žalovaný 2/ dovolaním proti týmto výrokom napáda odmietnutie odvolaní žalovaných 2/, 3/ a 4/ proti výrokom rozsudku súdu prvej inštancie, ktorým bola žaloba vo zvyšku zamietnutá. Odvolací súd v odôvodnení rozsudku uviedol, že odvolania žalovaných 2/, 3/ a 4/ v tejto časti odmietol podľa § 386 písm. b) CSP ako podané neoprávnenou osobou. Najvyšší súd konštatuje, že dovolanie žalovaného 2/ proti výroku II. rozsudku odvolacieho súdu odmieta podľa § 447 písm. c) CSP. Žalovaný 2/ v dovolaní uviedol, že odvolací súd svoj záver o odmietnutí odvolania žalovaného 2/ neodôvodnil. Odvolací súd v odseku 25. odôvodnenia svojho rozhodnutia uviedol, že odvolanie žalovaného 2/ proti výroku II. rozsudku súdu prvej inštancie odmieta podľa § 386 písm. b) CSP, teda ako odvolanie podané neoprávnenou osobou. Aj keď odvolací súd mohol bližšie ozrejmiť tento postup, je zjavné, že žalovaný 2/ nebol oprávnený podať odvolanie proti výroku II. rozsudku súdu prvej inštancie, ktorým bola žaloba voči žalovanému 2/ vo zvyšku zamietnutá, keďže takéto rozhodnutie súdu prvej inštancie nebolo vydané v neprospech žalovaného 2/. Uvedený výrok rozsudku súdu prvej inštancie bol oprávnený napadnúť len žalobca. Z uvedeného dôvodu najvyšší súd dovolanie žalovaného 2/ voči výroku II. rozsudku odvolacieho súdu odmieta podľa § 447 písm. c) CSP. Dovolanie žalovaného 2/ proti výroku III. rozsudku odvolacieho súdu odmieta podľa § 447 písm. b) CSP ako podané neoprávnenou osobou, keďže žalovaný 2/ nie je oprávnenou osobou na podanie

dovolania proti výroku odvolacieho súdu, ktorým bolo odmietnuté odvolanie žalovaných 3/ a 4/.

52. O trovách dovolacieho konania a trovách pôvodného konania rozhodne súd prvej inštancie v novom rozhodnutí (§ 453 ods. 3 CSP).

53. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.